

IV. Palotoimikunta.

Palotoimikunnan kertomus vakinaisen palokunnan toiminnasta vuonna 1917 oli seuraavaa sisällystä:

Palotoimikuntaan, jonka kaupunginvaltuusto valitsee ja jonka tehtävänä on tarkastaa ja valvoa kaupungin palolaitosta, kuuluivat vuonna 1917 arkkitehti Gustaf Estlander puheenjohtajana, insinööri Gustaf Sourander varapuheenjohtajana, palovakuutustarkastaja Berndt Blom, konsuli Frans Stockmann ja varatuomari Verner Holmberg, joka viimeksi mainittu samalla toimi toimikunnan sihteerinä. Palotoimikunnan jäsenet.

Toukokuussa sattuneen palokuntalaislakon ja sen yhteydessä olevain seikkain johdosta palotoimikunta kokonaisuudessaan erosi toukokuun keskivaiheilla. Varatuomari Holmberg oli kuukautta aikaisemmin eronnut kuoleamalla.

Kokouksessaan kesäkuun 5 päivänä kaupunginvaltuusto valitsi palotoimikuntaan seuraavat uudet jäsenet, nimittäin puheenjohtajaksi pankinjohtaja August Lundqvistin, varapuheenjohtajaksi pankinjohtaja Väinö Leanderin sekä jäseniksi varatuomari Veikko Vartiovaaran, rakennusmestari Juho Ahteen ja rakennusmestari Wilhelm Ekmanin. Sihteerikseen valitsi tämä uusi palotoimikunta varatuomari Alfred Tuomisen.

Palokuntaa hälytettiin vuoden varrella 406 kertaa, niistä 159 kertaa tulipalojen, 109 kertaa vähäisten metsänpalojen tai niiden alkujen, 98 kertaa nokivalkeain, 25 kertaa palosavun takia, 12 kertaa ilki-vallasta, 1 kerran tulenhohteen ja 2 kertaa palolennättimen vian takia. Edelliseen vuoteen verraten hälytysten luku lisääntyi 121:llä jota vastoin tulipalojen luku väheni 10:llä. Tulipalot.

Tulipalojen ryhmittäminen kuukausien ja viikonpäiväin kesken näkyy seuraavasta taulusta:

	Tammikuu.	Helmikuu.	Maaliskuu.	Huhtikuu.	Toukokuu.	Kesäkuu.	Heinäkuu.	Elokuu.	Syyskuu.	Lokakuu.	Marraskuu.	Joulukuu.	Yhteensä.
Sunnuntai	—	2	—	1	1	2	1	4	—	1	—	—	12
Maanantai	—	1	3	2	—	3	3	2	—	1	2	1	18
Tiistai	6	6	—	—	5	1	—	2	1	—	2	2	25
Keskiviikko	5	5	4	1	2	2	3	2	2	3	3	1	33
Torstai	8	1	3	3	1	—	6	2	1	1	—	1	27
Perjantai	2	1	2	2	—	2	2	2	2	1	2	4	22
Lauantai	3	3	2	2	—	2	3	1	1	3	2	—	22
Yhteensä	24	19	14	11	9	12	18	15	7	10	11	9	159

Vuorokaudenaikaan nähden sattui 102 tulipaloa päiväsaikaan, klo 6 a. p. ja klo 6 i. p. välillä, sekä 57 öiseen aikaan, klo 6 i. p. ja klo 6 a.p. välillä. Ensimmäinen tieto tulen irtipääsemisestä saapui 84 tapauksessa puhelimitse, 61 tapauksessa palolennättimellä ja 14 tapauksessa suullisen sanantuojan kautta.

Tulipalojen ryhmittyminen paikkaan nähden käy selvillä seuraavasta:

	Kivi- taloja.	Puu- taloja.		Siirto
Asuinhuone	29	28		131
Asuinhuoneen kellari	10	5	Alus	11
S:n ullakko	8	2	Tavaravaunu	3
Myymälä- tai liikehuoneisto	2	2	Rikkalaatikko	5
Tehdas tai työpaja	18	2	Vartiotupa	4
Tavarasuojat tai ulkokuone	1	10	Rikkaläjä	3
Höyrykattilahuone	2	—	Pihamaa	1
Pesutupa	1	—	Rakennusainetarasto	1
Leipomo	2	—		
Teatteri	1	—		
Eläväinkuvateatteri	1	—		
Rakenteilla oleva talo	3	1		
Automobiilisuoja	2	—		
Porrashuone	1	—		
	Siirto 81	50		
	131			

Syynä tulen irtipääsyy on oli alempana mainituissa tapauksissa:

Tulipalojen
syyt.

Tulisijasta pudonneet kekäleet tai kipinät	18
Viallinen tulisija tai savujohto	17
Varomaton lampun tai kynttilän pitely	6
Huolimaton n. s. hehkutuslampun pitely jäätyneitä vesijohto- putkia sulatettaessa	10
Varomaton tulenarkain aineiden tai öljyjen pitely	8
Huolimaton tupakoiminen	1
Itsesytytys	6
Sähkövalojohtojen lyhytsulku	6
Kaatonut tai pudonnut lamppu	3
Huolimaton tulitikkujen pitely	3
Lasten leikkiminen tulella	4
Tulensekainen tuhka tai hiilet puuastiassa	6
Primuskeittiön tai lampun räjähdys	4
Tuliselle rautauunille sijoitetut polttopuut	1
Savujohtoon muurattu vuoliainen	1
Nokivalkea	8
Tulisijan tai lämpöjohtoputken tulistuminen	6
Tulenarkain aineiden varomaton keittäminen	1
Liian lähelle puuainetta asetettu rautauuni	4
Hehkuvan raudan varomaton pitely	2
Eläväinkuvain filmin varomaton pitely	1
Epätietoinen syy	43

Yhteensä 159

Eri kaupunginosain kesken ryhmittyvät tulipalot seuraavasti:

Tulipalojen
ryhmittymisen
eri kaupungin-
osain kesken.

I kaupunginosa	8	XIII kaupunginosa	3
II »	14	XIV »	4
III »	11	Läntisen viertotien viereinen	
IV »	16	järjestämätön kaupunginosa	3
V »	12	Fredriksperi	1
VI »	11	Vallila	5
VII »	7	Hermannin	4
VIII »	4	Toukola	5
IX »	6	Hanaholma	2
X »	19	Huopalahti	2
XI »	12		
XII »	11		

Yhteensä 159

Palovahingot.

Kertomusvuoden palovahinkotilasto osoittaa seuraavaa:

A. Järjestetyssä kaupungissa.

Tulen milloin minkin verran vahingoittaman omaisuuden arvo eli vakuutussumma oli:

irtaimiston	Smk	5,132,184: —	
kiinteän omaisuuden	»	19,606,337: —	24,738,521: —;

ja taas vahingon suuruus eli palovahingon korvaussumma oli:

irtaimistosta	Smk	183,722: 64	
kiinteästä omaisuudesta	»	225,387: 66	409,110: 30.

Vahinko oli siis 1.65 % omaisuuden arvosta.

B. Järjestetyn kaupungin ulkopuolella (esikaupungit ja maaseutu).

Vahingoittuneen omaisuuden arvo eli vakuutussumma oli:

irtaimiston	Smk	128,500: —	
kiinteän omaisuuden	»	774,200: —	902,700: —

vahingon suuruuden ollessa:

irtaimistosta	Smk	16,516: 10	
kiinteästä omaisuudesta	»	18,910: 87	35,426: 97,

eli 3.9 % omaisuuden arvosta.

Kaupungin koko alueella eli sekä järjestetyssä että järjestämättömässä kaupungissa oli palovahinkojen prosenttimäärä (vahingon ja vakuutussumman välinen suhde) 1.73 %.

Vuoden palovahinkojen koko summasta, Smk:sta 444,537: 27 ovat kotimaiset paloapuyhtiöt korvanneet Smk 307,355: 82 ja ulkomaiset yhtiöt Smk 115,170: 45. Vakuuttamatonta omaisuutta turmeltui 22,011 markan arvosta.

Huomattavammat tulipalot.

Vuoden varrella sattuneista huomattavammista tulipaloista mainittakoon Kansallisteatterissa kesäkuun 17 päivänä puhjennut tulipalo. Tuli oli saanut alkunsa ullakolla katsomon yläpuolella, missä sisustus oli kokonaan puusta. Palokunnan saapuessa oli koko ullakko ilmieliekissä, mutta puolella tunnissa palokunta sai tulen tukahutetuksi, ja teatteritalo vahingoittui niin vähän, että näytäntö voitiin antaa samana päivänä. Palovahinko oli 58,696 markkaa.

Lisäksi mainittakoon Kristiinankadun talon n:o 4 ullakolla elokuun 14 päivänä sattunut tulipalo, jonka aikaansaama vahinko oli Smk 45,711: 84, sekä Hesperiankadun talossa n:o 3 marraskuun 13 päivänä puhjennut tulipalo, joka niinikään alkoi ullakolla sekä sai aikaan vahinkoa Smk:n 25,405: 20 arvosta.

Palolaitoksen sairaankuljetusvaunuja käytettiin vuoden varrella kaikkiaan 2,124 kertaa, niistä 1,971 kertaa taudintapausten ja 153 kertaa tapaturman johdosta. Edellisen vuoden vastaavat numeroluvut olivat 1,819, 1,573 ja 246.

Palolaitoksen
sairaan-
kulje-
tusvaunut.

Eri kuukausien kesken ryhmittivät sairaankuljetukset seuraavasti:

	Taudintap.	Tapaturmia.
Tammikuu	134	15
Helmikuu	185	11
Maaliskuu	211	7
Huhtikuu	165	10
Toukokuu	157	14
Kesäkuu	147	18
Heinäkuu	149	16
Elokuu	179	7
Syyskuu	145	9
Lokakuu	138	17
Marraskuu	186	16
Joulukuu	175	13
Yhteensä	1,971	153

Palomiestien lukumäärä ja sen jakautuminen eri paloasemain kesken näkyi seuraavasta taulusta:

Palomiestien
ja sen sijoitus.

A s e m a.	Päällystoa.	Alipäällystoa.	Miehistoa.	Yhteensä.	Hevosia.
Pääasema Korkeavuorenkadun varrella	2	6	62	70	14
Kallion asema It. Papinkadun varrella	—	4	22	26	6
Pohjoinen asema Vironkadun varrella	—	1	7	8	4
Kampin asema Kampintorin varrella	—	1	4	5	1
Hermannin asema Itäisen viertotien varrella	—	1	4	5	1
Fredrikserin asema Maistraatinkadun varrella	—	1	4	5	1
Yhteensä	2	14	103	119	27

Sodan ja sen yhteydessä olevain seikkain johdosta oli palokunnassa samoin kuin edellisenäkin vuonna 30 lisämiestä, jotka olivat jaettuina eri paloasemille. Tästä johtuvat kustannukset suoritettiin erityisistä kaupunginvaltuuston myöntämistä määrärahoista.

Terveystila.

Palokunnan terveystila ei ollut vuoden varrella tyydyttävä. Syyskesästä liikkuneeseen lavantautiin sairastui 10 miestä, joita hoidettiin sairaalassa kaikkiaan 278 päivää. Sitä paitsi hoidettiin sairaalassa yhtä miestä sokeritaudin tähden 103 vuorokautta, yhtä jalkavamman tähden 89 vuorokautta, yhtä vatsahaavan tähden 87 vuorokautta, yhtä vuotavan märkäpesän tähden 78 vuorokautta sekä kuutta ohimenevän vamman tähden 28 vuorokautta.

Varamiehistö.

Varamiehistönä toimi Helsingin vapaaehtoinen palokunta, johon kuului noin 400 jäsentä. Vapaaehtoisen palokunnan apua tulipalojen sammutuksessa ei tarvinnut vuoden varrella käyttää.

Palotalli.

Palotallin kustannukset, lukuun otettuina kengitys, lääkkeet ja silain korjaus, olivat Smk 4: 47 hevosta kohti vuorokaudessa Smk:n 2: 17 sijasta edellisenä vuonna. Pelkästä ruokinnasta oli kustannuksia Smk 4: 24 vuorokaudessa vastaavan määrän vuonna 1916 ollessa Smk 1: 89.

Nämä runsaat kustannukset johtuivat osin kalliista ajasta, osin siitäkin, ettei palokunnalla vuonna 1917 ollut käytettävänään Guntähden viereistä heinämaata, jonka tuotolla palokunnan hevoset oli useana vuonna voitu ruokkia kesäkuukausina.

Palokunnan kalusto ja palokalut.

Mainittavia uusia palokaluja y. m. ei hankittu vuoden varrella. 1917 vuoden alussa oli palolaitoksen kaluston ja palokalujen kirjaanpantu arvo Smk 235,867: 25, josta arvosta vuoden varrella poistettiin Smk 1,421: 50. Joulukuun 31 päivänä oli kirjaanpantu arvo siis Smk 234,445: 75, ja oli tämä jakaantuneena eri paloasemain kesken seuraavasti:

Pääasema	Smk 172,132: —
Kallion asema	» 37,980: 75
Pohjoinen asema	» 13,387: —
Fredriksperin asema	» 4,739: —
Kampin asema	» 3,418: —
Hermannin asema	» 2,789: —

Yhteensä Smk 234,445: 75

Kansallisteatterin tulipalossa tuli 1916 vuoden lopulla Ruotsista hankittu automobiiliruisku ensi kerran käytäntöön vakavanlaatuisessa tulipalossa, ja osoitti se silloin erinomaisesti vastaavansa tarkoitustaan. Kun tämä ruisku on ensimmäinen laatuaan Suomessa, lienee sen lyhykäinen selitys paikallaan. Automobiili, jonka ovat toimittaneet Söder-

teljen Scania Vabis tehtaast, on varustettu 70 hv. bentsiinimoottorilla. Nopeus tasaisella tiellä ja täysin kuormituksin on 45 km tunnissa. Autossa on pyörivä mäntäpumppu, n. s. Ragnpumppu, jonka tehoisuus on 1,500 minuuttilitraa. Auton varusteisiin kuuluu sitä paitsi n. s. vetotikapuut, 4 hakastikapuut, 4 jatketikapuut, 300 metriä 76 mm:n läpimittaista letkua, 200 metriä 51 mm:n läpimittaista letkua, 10 suutinputkea, 2 pystöputkea, 2 haarauttamiskappaletta, kirveitä, lapioita, rautakankia, sankopumppu y. m. Autossa on sitä paitsi tilaa 12 miehelle.

Palolaitoksen avustusrahasto, jossa 1917 vuoden alussa oli Smk 35,455:20, karttui vuoden varrella kertyneistä sairaankuljetusmaksuista 5,483 markalla sekä Smk:n 1,360:02 korkotuloilla ja oli siten vuoden päättyessä Smk 40,298:22. Näistä varoista annettiin palotoimikunnan suostumuksella seuraavat määrät:

Avustus-
rahasto.

Avustusta palokersantinleski Ida Saxbergille	Smk	500:—
» » A. Ohlströmille	»	250:—
» palokonstaapeli J. Koivulaiselle parantola- oleskelua varten	»	100:—
25-vuotisen virkajuhlan johdosta kersanteille V. Sand- bergille ja S. P. Kulmalalle, kumpaisellekin	»	200:—
Palkinnoiksi palomiestön urheilukilpailuihin	»	150:—
Miehistön joulukestitykseen	»	100:—
Hautaseppeleen ostoon	»	26:—

Yhteensä Smk 1,326:—

Joulukuun 31 päivänä 1917 oli säästö siis Smk 38,972:22, josta määräst Smk 12,358:13 oli Helsingin Säästöpankissa säästökassatilillä ja Smk 26,614:09 Vaasan osakepankissa karttuvalla pääomatilillä.

Alempana oleva taulu osoittaa eri menotileillä kaupunginvaltuuston menosääntöön merkitsemät määrärahat, vuotuiset kustannukset sekä minkä verran määrärahoja on säästynyt kaupunginkassaan:

Palolaitoksen
1916 vuoden
menojen yh-
distelmä.

	Määrärahat menosään- nön mukaan Smk.		Menot Smk.		Määrä- rahoja säästynyt Smk.	
Palkkaukset, vaatetus, ruoka y. m. . . .	327,690	—	277,792	32	49,897	68
Palotalli	49,170	—	44,100	05	5,069	95
Lämmitys, valaistus, puhtaanapito, ve- denkulutus	45,500	—	42,267	66	3,232	34
Palokalut ja kalusto	98,226	01	11,044	08	2,955	92
	—	—	84,226	01	—	—
Sekalaista	8,600	—	8,385	53	214	47
Yhteensä	529,186	01	467,815	65	61,370	36

Palkkausmäärärahassa syntynyt suuri säästö johtui siitä, että niin alipäällystössä kuin vanhemmassa, parempipalkkaisessa miehistössä syntyi toukokuussa puhjetun palokuntalaislakon jälkeen useita avonaisuuksia.

Kaupungin palolaitoksen menot nousivat alempana mainittuina vuosina seuraaviin määriin:

1900	Smk 123,150: 52
1905	» 118,055: 99
1910	» 155,166: 18
1915	» 283,553: 99
1916	» 312,755: 85
1917	» 383,589: 64

Näihin kustannuksiin ei ole luettu niiden kaupungin omistamain talojen vuokraa, joihin palokunta on ollut majoitettuna.

Sekalaista.

Kaupungin palopäällikkö G. Wasenius, joka elokuussa 1916 vangittiin ja valtiollisena rikoksentehtäjänä lähetettiin Sisävenäjälle, pääsi Venäjän vallankumouksen puhjettua maaliskuussa palaamaan Suomeen sekä ryhtyi heti hoitamaan virkatehtäviään. Palomestari Waseniuksen poissa ollessa oli alipalomestari luutnantti Lindh toiminut palopäällikkönä.

Järjestys palokunnassa ei vuonna 1917 ollut kaikin puolin mallikelpoinen. Palomiestön kirjoittauduttua sekatyöntekijäin ammattiliiton jäseniksi vaati se liiton kannattamana alipalomestari Carl Lindhin sekä ruiskumestarien Arthur Forssin ja Toivo Johanssonin erottamista, koska nämä muka olivat liian ankaroita ja vaativaisia virassa. Palotoimikunta, joka oli näiden vaatimusten johdosta toimittanut asiassa tarkan tutkinnon, piti kuitenkin palomiestön vaatimusta aiheettomana, eikä edellä mainitun ammattijärjestön vetoaminen kaupunginvaltuustoonkaan antanut sen toivomaa tulosta, minkätähden palokuntalaislakko julistettiin toukokuun 16 päivän aamulla. Miehistö kieltäytyi silloin vähintäkään puuttumasta tulensammutukseen kaupungissa, joka »mielellään sai palaa perustuksia myöten» miehistön ryhtymättä toimenpiteisiin. Kun alipäällystökin saatiin siirtymään lakkolaisten puolelle, joutuivat kaikki paloasemat lakkolaisten haltuun eikä mitään keinoa tämän estämiseksi ollut. Kun mainittu uhkaus, jos se toteutettiin, saattoi tuottaa yhteiskunnalle suurta tuhoa, katsoivat sekä luutnantti Lindh että ruiskumestarit Forss ja Johansson velvollisuudekseen erota ja antoivat erohakemuksensa. Luutnantti Lindhissä kadotti Helsingin palokunta harvinaisen tarmokkaan, innokkaan, pelottoman ja kyvykkään palokuntaupseerin. Myöskin ruiskumestarit Forss ja Johansson olivat erittäin etevä ammattimiehiä ja

opastajia, jotka kymmenen vuotta olivat nuhteettomasti palvelleet palokunnassa. Ruiskumestari Forss sai sittemmin toimen Karhulan tehtaan palokunnan johtajana, ja 1918 vuoden kapinan aikana punaiset hänet murhasivat.

Lakon jatkuttua 3 ½ vuorokautta päättyi se toukokuun 19 päivän iltapuolella, mutta levottomuutta ja kuohuntaa miehistön keskuudessa jatkui. Vaadittiin tervehdyskunnianteko poistettavaksi, nuori miehistö varasi itselleen oikeuden lomalla ollessaan viipyä koko yön poissa paloasemilta y. m., ja kun palopäällystö rankaisi mitä arveluttavimman laatusista törkeistä hairahduksista, pidettiin kokouksia ja laadittiin pöytäkirjanotteita, joissa miehistö lausui tyytymättömyytensä ja paheksumisensa toimenpiteen johdosta. Asuinhuoneissa ja välikäytävissä laulettiin kumouksellisia lauluja, ja yhteyttä Siltasaaren työväenjärjestön sekä tänne sijoitettujen venäläisten merisotilaiden kanssa pidettiin edelleen voimassa. Alipäällystö, joka, niinkuin edellä mainittiin, sekini otti osaa lakkoon, älysi myöhemmin erehdyksensä sekä yritti silloin tällöin puuttua asiaan, mutta se oli kadottanut arvovaltansa eikä sitä toteltu.

Matkoilla tulipaloihin ja palopaikoilla toimittaessa miehistö kuitenkin unohti kaiken politiikan sekä työskenteli tavallisesti sangen hyvin. Ilmeisenä esimerkkinä tästä mainittakoon edellä kerrottu Kansallisteatterin tulipalon sammutustyö.

Palokuntalaislakon aikana oli toimenpiteisiin ryhdytty mainittavampien vaurioiden torjumiseksi tulen ja palon uhatessa. Vapaaehtoinen palokunta, jota lakkolaisten innokkaista yrityksistä huolimatta ei ollut saatu yhtymään lakkoon, oli varikkoonsa asettanut päivystäjiksi parikymmentä jäsentään, tähystäjiä oli sijoitettu kirkon torneihin y. m.

Alipalomestariksi luutnantti Carl Lindhin jälkeen valitsi kaupunginvaltuusto ent. kaartinluutnantin Walter Bergströmin, joka ei kuitenkaan pitkällisen lavantaudin johdosta voinut vuoden varrella ryhtyä virkaansa hoitamaan.